

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мария Златкова Станкова

на дисертационен труд на тема: Изследване на туристическия потенциал на община Ботевград за устойчиво развитие на дестинацията

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9 Туризм

Автор: Десислава Иванова Алексова, докторант на самостоятелна подготовка по научната специалност 3.9. „Туризм” в Международно висше бизнес училище (МВБУ)

Научен ръководител: проф. д.ик.н Соня Милева

По процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на докторант Десислава Иванова Алексова съм определена за член на научно жури със заповед на Ректора на МВБУ № 398/19.12.2018 г. При първото заседание на научното жури ми бе възложено изготвяне на становище.

По процедурата ми бе предоставен комплект материали на електронен носител, съдържащ дисертация, автореферат, автобиография, списък с публикации и 7 публикации, референция и отзив.

1. Кратки биографични данни за докторанта

От автобиографията мога да направя извода, че Десислава Иванова Алексова има богат професионален, научно-приложен и педагогически опит. Представената фактология показва, че във времето е проявявала интерес към участие в различни форуми за повишаване на квалификацията в страната и чужбина. Има опит като преподавател, организатор, експерт, изследовател в сферата на туризма. Осъществявала е научно ръководство на общо 21 дипломанти в НБУ и МВБУ. Работила е по изпълнението на приложни и бизнес проекти и има професионален опит в образователни, научни и туристически институции, фирми и организации.

Публикационната активност на Десислава Иванова Алексова е започнала още през 2008 г., от когато е и една от представени публикации, което в допълнителна степен е положителен факт по отношение изпълнението на основните изисквания от докторанта. В съответствия с установения регламент обаче, публикацията, поставена под номер 7 в Списък на публикациите следва да не се отчете, тъй като е все още под печат.

2. Актуалност и структура на дисертационния труд

Относно актуалността: Дисертационният труд има регионална насоченост в тематиката, което го обвързва с конкретиката в проявлението на проблемите за непознаваемостта на регионалните туристически дестинации в България. Темата, в този смисъл, е актуална, още повече че повдига и въпроса за неефективното използване на туристическите ресурси в изследваната територия - община Ботевград. На фона на изведени регионални проблеми пред устойчивото и комплексно развитие на община Ботевград, Десислава Алексова избира да съсредоточи вниманието си върху проблема за приоритетността на туризма като възможност за привличане на инвестиции и външно финансиране. Проучвайки проблематиката, докторантката установява, че към момента целенасочени разработки в сферата на туризма в избраната територия не са правени, независимо от традиционното споменаване ѝ в стратегически документи на общината.

В дисертационния труд се защитава тезата за комплексната и мултифункционална връзка между анализа и оценката на туристическия потенциал и ясното дефиниране и следване на стратегическите цели и приоритети, така че да се способства постигането на устойчиво развитие за туристическата дестинация на местно ниво. Това е безспорно правилно като теза и много актуално за практически ракурс, дизайн и реално постигане в контекста на туристическа дестинация Ботевград. Предметът на изследване е с фокус върху проучването, анализа и оценката на туристическия потенциал на избраната туристическа дестинация, а като обект на изследване е идентифициран туристическия потенциал на община Ботевград. Изведени са също така основна цел, задачи, основни проблеми и ограничения по повод на изследването, както и е зададена методологическата рамка, включваща набор от традиционни и специфични методи и подходи като анализ и синтез, камерален метод, математико-статистически, картографски и географски методи, и пр.

Относно структурата: Дисертационният труд е разработен в общ обем от 210 страници, от които 164 страници основен текст - увод, четири глави, заключение, използвана литература, както и 16 приложения. Илюстративните материали са общо 30 таблици и 39 фигури, включени в основния текст и приложенията. Списъкът с използвана литература съдържа общо 175 източника, от които 91 източника на кирилица, 46 източника на латиница, 22 нормативни, програмни и стратегически документи и 16 електронни източника. Цитирането като цяло е коректно, при все че се установяват някои отклонения, особено що се отнася до източниците при фигурите и таблиците, както и по отношение на някои използвани стратегически документи.

В структурно отношение работата се състои от увод, четири глави и заключение. Отделните части са логично структурирани и отговарят напълно на развитата концептуална рамка за доказване на възможността да се осъществи позитивно и устойчиво развитие в община Ботевград, въз основа на изследване на наличния туристически потенциал.

Относно публикациите по дисертацията: Темите на седемте научни разработки, които се представят като публикации по дисертацията отговарят на основни части от нейното съдържание.

Относно автореферата по дисертацията: Представеният по процедурата автореферат отговаря на изискванията за оформление и отразява коректно основните акценти в дисертационния труд и неговите приноси. Установяват се обаче отделни

технически грешки при посочването на броя на главите и обема на труда в началото на автореферата, където се споменават пет глави, при фактически четири глави в дисертационния труд.

Относно представените референция и отзив по дисертацията: Докторант Десислава Алексова е получила отзив от туристическа фирма „Яна тур“ и референция от община Ботевград, удостоверяващи качествата ѝ, както и професионалните ѝ компетенции, умения и опит. И двата документа утвърждават Д. Алексова като професионалист с отлична подготовка и качества.

Относно изложението на авторската концепция в отделните части на дисертацията:

Първа глава на дисертационния труд представя теоретико-методологическите аспекти на изследването по избраната тема, фокусиращи се върху концептуалната рамка на устойчивото туристическо развитие, същността и особеностите на проявленията му на местно ниво; върху представяне на методологията за анализ и оценка на туристическия потенциал за устойчиво развитие на местно ниво и основните принципи и подходи към анализа и оценката на туристическия потенциал за устойчиво развитие. Отделено е внимание също така на действащата концепция за туристическо райониране в България, с акцент върху микрорайонирането. В Приложение 1 са представени и други модели, в опит за съпоставяне на съществуващи дефиниции и постановки на чуждестранни и български автори във връзка с устойчивостта и устойчивото развитие. Предложен е критичен поглед на различните авторски позиции. Концепцията за устойчиво развитие е разгледана от икономическа, социална и екологична гледна точка, като са изведени основните цели и аспекти характерни за устойчиво туристическо развитие на ниво община. С оглед на последващо прилагане на системния подход за целите на комплексните туристически изследвания, е засегнат въпроса за териториалните системи на отбиха и туризма.

Глава втора е по-конкретно ориентирана към проучване на външните и вътрешни фактори, влияещи върху устойчивото туристическо развитие в община Ботевград. Акцентът ѝ е върху изследването и анализа на туристическия потенциал на община Ботевград, така че да се установи обхвата на природните и антропогенни ресурси, и ролята на заинтересованите страни. В края ѝ е предложен SWOT анализ на туристическия сектор в община Ботевград.

Глава трета запознава с резултатите от проучването и анализа на туристическия потенциал на община Ботевград за устойчиво туристическо развитие, основаващи се на проведени анкетни проучвания на територията на общината и работа с фокус групи. Направените обобщения служат за основа за достигане до изводи, относно възможностите за предлагане на устойчив туристически продукт на територията на община Ботевград, както и за нагласите на потребителите в тази връзка.

Четвърта глава е посветена на извеждането на стратегическите цели и приоритети за устойчиво туристическо развитие на община Ботевград. Макар и прекалено детайлизирана в седем параграфа, тя предлага микрорайониране на община Ботевград, така че да се постигне уникално позициониране на идентифицираната туристическа дестинация. За целта са изведени конкретни насоки за подобряване на общата

инфраструктура и достъпността на средата, за възможностите за институционално развитие, координация и партньорство със заинтересованите страни, за развитие на специализирани видове туризъм и за създаване на регионален туристическия продукт.

Считам, че в съдържателно и концептуално отношение, може да се приеме, че дисертационният труд отговаря на традиционно установените модели. Концепцията на изследването е развита в увода на дисертацията, където са обосновани обекта и предмета на изследване, целта и произтичащите от нейното детайлизиране задачи. Изброените основни елементи са логично структурирани и съответстват на тематичната ориентация на труда, както и на основните етапи на цялостното изследване, като по този начин се гарантира тяхното постигане при реализиране на разработката. При все че липсва очертана хипотеза, която да се потвърди емпирично, използваната методика дава израз на очакванията на докторанта за постигане на успешен резултат при доказване на изследователската теза.

Намирам за успешна и полезна за предмета на изследване втора глава, при все че параграф трети, според мен, би бил по-добре позициониран като първи в трета глава. Също така, параграф четвърти на втора глава считам, че в обема си от приблизително три страници би следвало да се присъедини към параграф трети.

Заклучението би спечелило при въвеждане на по-голяма конкретика, но и в настоящото си съдържание има логика в обобщение на проведеното изследване.

Приноси: Приемам за основателни и коректни формулираните от докторант и научен ръководител приноси. Наред с това, считам че може да бъде направено следното обобщение на постиженията на докторанта в разработения дисертационен труд:

- Постигнат е широк обхват на проблематиката за устойчивото туристическо развитие като съществен аспект на регионалното развитие за постигане на значими резултати за всички заинтересовани страни.
- Обогатени са практическите модели за микрорайониране във връзка с туризма като на базата на предложен анализ е разработена туристическа схема за микрорайониране на община Ботевград на четири пространствени равнища: туристическа зона, туристическо ядро, туристическо място и туристическа точка. Напълно възможно е прилагането ѝ и към други пространствени единици със сходен териториален и характерологичен обхват като туристически дестинации.
- Осъществени са проекции за стратегическо планиране на устойчивото развитие на община Ботевград като туристическа дестинация чрез разработване на дърво на целите и извеждане на три основни стратегически цели за устойчивост на туризма.

Препоръки и въпроси към докторанта:

Първата ми препоръка се отнася до бъдещата работа на докторанта при извеждането на обобщения и правене на изводи във връзка с провежданите изследвания. Според мен, в представения за рецензиране дисертационен труд на моменти се забелязват слабости от такъв характер, като например при параграф четвърти на втора глава. В него е представен SWOT анализ на туристическия сектор в община Ботевград, но по отношение на изводите в края не е постигнато задоволително ниво. Същото може да се отбележи и по

отношение на заключението. Ето защо, е необходимо докторанта да работи за формиране на умения в тази насока.

Втората препоръка се отнася до набора от изведени критерии и показатели. Оценката ми за опита за разработване и прилагане на критериалната рамка за постигане на устойчиво развитие на туризма в община Ботевград на докторанта е висока. Считам обаче, че разработката щеше да бъде още по-ценна, ако беше по-ясно описан механизма на структуриране на тази рамка. Защото по начина, по който е представен, на моменти е неясен и би довел до не пълно разбиране, в случай, че се ползва за други туристически дестинации от същия пространствен и характерологичен обхват. Именно в тази част на труда се забелязват и някои технически пропуски, като например не точни обозначения на отделни таблици и фигури (табл. 4, 5, 6; фиг. 7, 8, 12 и пр., където липсва посочен източник и т.н.).

Имам и два въпроса, свързани с някои особености на проведеното емпирично изследване, а именно:

1. Какво е мястото на очертаните мини групи и фокус групи? Какви са резултатите от работата на мини групите, ако приемем, че в табл. 18 са представени основни теми и резултати от работата с фокус групи?
2. Кои индикатори на модела на София са конкретно избрани и подложени на анализ и съотнесени към спецификата на избраната територия при извеждане на набора от критерии и показатели за устойчиво развитие на туризма в община Ботевград?

Заключение

Независимо от направените препоръки, в заключение мога да изразя положителното си отношение към представеният за рецензиране дисертационен труд. Проведеното от Десислава Иванова Алексова изследване на тема „Изследване на туристическия потенциал на община Ботевград за устойчиво развитие на дестинацията“ има очертани научни и практико-приложни приноси. С дисертационната си разработка докторантът показва добро владение на теоретичните постановки по изследваната проблематика, демонстрира изследователски възможности за самостоятелна работа, за систематизиране на резултати и оповестяването им пред професионалната общност в сферата на туризма. Това е и основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на докторант Десислава Иванова Алексова в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9 Туризъм.

08.02.2019 г.

Автор на становището:

доц. д-р Мария Станкова

